

AZƏRBAYCAN

Ilham Aliyev

№ 27 (10047) 12 fevral 2026-cı il CÜMƏ AXŞAMI

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİNİN ORQANI

QƏZETİN ƏSASI 1918-Cİ İLDƏ QOYULMUŞDUR

Prezidentin nəzarəti altında

**"Azərbaycanın yeni rəqəmsal
arxitekturası" adlı vahid
fəaliyyət planı hazırlanacaq**

Fevralın 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə "Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası" adlı vahid fəaliyyət planına həsr olunmuş müşavirə keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı müşavirədə çıxış edib.

Prezidentin nəzarəti altında

"Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası" adlı vahid fəaliyyət planı hazırlanacaq

Fevralın 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə "Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası" adlı vahid fəaliyyət planına həsr olunmuş müşavirə keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı müşavirədə çıxış edib.

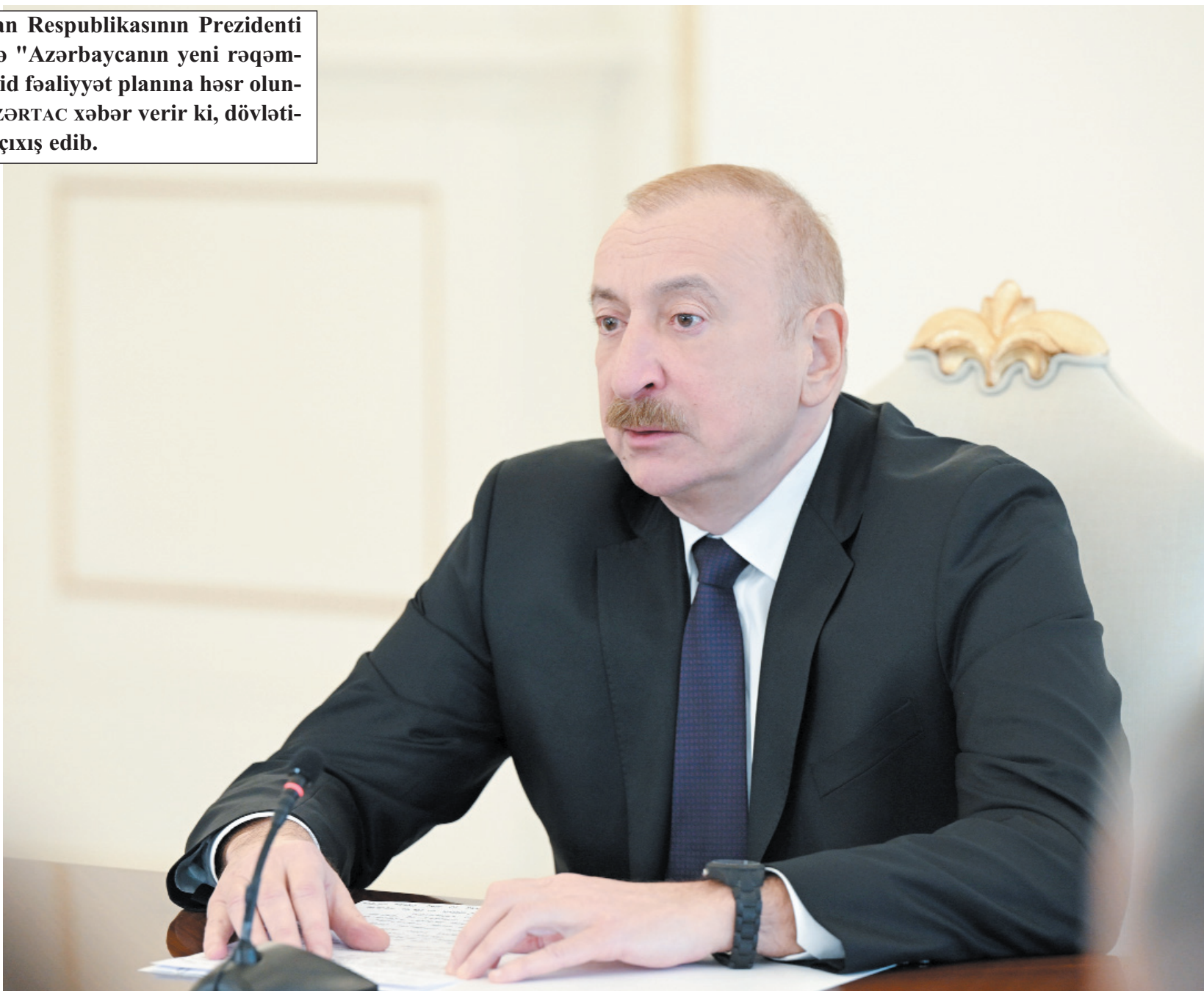
Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Biz bugünkü müşavirədə rəqəmsal inkişafıla bağlı olan məsələləri müzakirə edəcəyik, buna ehtiyac var. Bu məsələ bizim gələcək inkişafımızı böyük dərəcədə şərtləndirəcək. Dünyada gedən meyillər, trendlər bəllidir. Bu gün süni intellektin tətbiqi, data mərkəzlərinin yaradılması, rəqəmsallaşma ilə bağlı islahatlar faktiki olaraq ölkələrin gələcək inkişafını müəyyən edir. Azərbaycanda bu istiqamətdə müəyyən işlər görülmüş, bu barədə bu gün danışılacaq. Ən önəmli gələcək fəaliyyətimizdə bu məsələni əsas prioritetlər siyahısına daxil etməyimizdir.

Bizim neft-qaz, bağlantılar sahələrində böyük təcrübəmiz var - beynəlxalq şirkətlərlə olan əlaqələr, böyük təcrübəmiz və bir çox ölkələrlə bu nəhəng layihələri icra etməyimiz. Çünki bunlar həm bilik, bacarıq, texniki keyfiyyətlər, eyni zamanda geniş beynəlxalq əlaqələr tələb edən məsələlərdir. Azərbaycan öz qonşuları ilə müxtəlif vaxtlarda müxtəlif istiqamətlər üzrə bir çox önəmli infrastruktur layihələrini icra etmişdir. Yəni bu sahədə həm təcrübəmiz var, həm də artıq yaradılmış platformalar var. Nəqliyyat, energetika sahələrində gələcəkdə fiber-optik dəhlizlərinə də çevriləcəkdir. Bu istiqamətdə müəyyən işlər görülmüş. Neft-qaz kəmərləri tikilən zaman, o cümlədən bu məsələ də öz həllini tapıb. Ancaq bu, təbii ki, bugünkü tələblərə cavab vermir. Ona görə rəqəmsallaşma, süni intellekt, data mərkəzlərinin yaradılması istiqamətində də bizim təşəbbüslərimiz ölkəmizin uzunmüddətli, dayanıqlı inkişafını təmin etməlidir. Bizim bir çox üstünlüklərimiz var. Onlardan biri bizim coğrafi vəziyyəti-mizdir. Bu, bizdən asılı olmayan üstünlükdür. Ancaq hər bir ölkənin coğrafi vəziyyəti onun xeyrinə, yaxud da ki, ziyanına işləyir bilər. Biz coğrafi vəziyyətimizi ölkəmizin inkişafına bağlamışıq və buna nail olmuşuq. Ona görə Asiya ilə Avropa arasında yerləşməyimiz, "Şimal-Cənub" dəhlizi üzərində yerləşməyimiz və yaradılmış mövcud infrastruktur bu üstünlüyü bizə təmin edir.

Qeyd etdiyim kimi, transmilli böyük şirkətlərlə iş təcrübəmiz - bu da böyük üstünlükdür. Müsbət investisiya iqlimi. Azərbaycan iqtisadiyyatına son 20 il ərzində 350 milyard dollardan çox sərmayə qoyulub. Xarici sərmayələr qorunub - həm qanunlar tərəfindən, eyni zamanda gündəlik həyatda da görürük. Həm yerli, həm xarici sərmayələrin qorunması hər bir ölkənin inkişafını müəyyən edib, o cümlədən Azərbaycanın. Deyə bilərəm ki, burada da nadir təcrübəmiz var. 30 ildən çox davam edən bizim neft-qaz layihələrimiz necə imzalanıbsa, bu gün elə də icra edilir. Bu təcrübə, əlbəttə ki, rəqəmsal dünyada aparıcı rol oynayan şirkətlərlə münasibətlərdə də özünü göstərməlidir.

Digər üstünlüyümüzə ondan ibarətdir ki, biz bu sahədə dünyanın aparıcı şirkətləri ilə artıq təmaslar qurmuşuq. Bir neçə aparıcı şirkətlə danışıqlar aparılıb, ölkəmizin imkanları onlara təqdim edilib. Eyni zamanda dünyanın böyük və dəyərli şirkətləri, ən böyük maliyyə resurslarını idarə edən global fondlarla bizim sıx əlaqələrimiz var. Azərbaycan Dövlət Neft Fondu uzun illərdir bu təsisatlarla əməkdaşlıq edir və o təsisatlar vasitəsilə Azərbaycanın

Onu da bildirməliyəm ki, yerləşdiyimiz bölgədə, geniş bölgədə bu imkanlara malik olan ölkələr ən azı çox deyil və bu gün Azərbaycan özünü bütün əsas enerji mənbələri ilə tam təmin edir, hətta onları dünyaya bazarlarına da çıxarır. Nəzərə alsaq ki, bizim bərpaolunan enerji növlərinin yaradılması istiqamətində planlarımız göz önündədir, - bu barədə dəfələrlə danışılıb, - gələcəkdə bizim generasiya gücümüz imzalanmış kontraktlar əsasında daha da artacaq. Ona görə biz bu üstünlükdən səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Təbii ki, ölkə daxilində elektrik enerjisinə artan tələbat nəzərə alınmalıdır. Xüsusilə bizim sənaye inkişafı ilə bağlı böyük planlarımız var. Həm əhali artır, həm sənaye istehsalı xüsusilə qeyri-neft sektorunda artır və bu ilin yanvar ayında qeyri-neft sənayemiz təqribən 8 faiz artmışdır. Ona görə bizim enerji güclərimiz ölkəmizin inkişafını dəstəkləməlidir.

Eyni zamanda bildiyiniz kimi, xarici tərəfdaşlarla "yaşıl enerji" kəməllərinin çəkilişi ilə bağlı müvafiq sənədlər imzalanıb və biz elektrik enerjisinin bir qismini ixrac edəcəyik. Ancaq data mərkəzlərinin yaradılması da dediyim kimi, böyük enerji güclərinə tələb edir.

Fiber-optik bağlantılarla əlaqədar qeyd etdiyim kimi, enerji infrastrukturunun yanında bu kəməllər də çəkilir. Hazırda bizi Xəzər dənizinin Şorq sahilləri ilə birləşdirəcək fiber-optik kabelin çəkilişi layihəsi icra edilir, ümid edirik ki, bu il başa çatacaq. Beləliklə, Şorqə doğru bağlantılar təmin ediləcək, Qərbdə doğru isə yeni bağlantılar üzərində işləməliyik. Təbii ki, bugünkü müşavirədə müzakirə ediləcək məsələlərin həlli üçün bu da başlıca məsələlərdən biridir.

Digər üstünlüyümüz isə ondan ibarətdir ki, biz bu sahədə dünyanın aparıcı şirkətləri ilə artıq təmaslar qurmuşuq. Bir neçə aparıcı şirkətlə danışıqlar aparılıb, ölkəmizin imkanları onlara təqdim edilib. Eyni zamanda dünyanın böyük və dəyərli şirkətləri, ən böyük maliyyə resurslarını idarə edən global fondlarla bizim sıx əlaqələrimiz var. Azərbaycan Dövlət Neft Fondu uzun illərdir bu təsisatlarla əməkdaşlıq edir və o təsisatlar vasitəsilə Azərbaycanın

valyuta ehtiyatlarının bir hissəsi idarə olunur. Biz artıq bu təsisatlara vəsait yatırırıq və onlarla bu yaxınlarda aparılmış danışıqlarda, eyni zamanda bu qurumlardan Azərbaycana investisiyaların cəlb edilməsi məsələləri də qaldırılmışdır və müsbət cavab alınmışdır. Yəni indi konkret layihələr üzərində işləyirik və rəqəmsallaşma, süni intellekt sahələrində aparıcı şirkətlərin səhmlərinin bir hissəsi də dediyim ən böyük Amerika fondlarının sərməcamındadır. Bu, bizim böyük üstünlüyümüzüdür. O cümlədən dünən bu binada Amerika Hökuməti ilə Azərbaycan Hökuməti arasında imzalanmış Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası da bu üstünlüyü bizə təmin edir. Bu xartiya tarixi bir sənəddir. Bu, artıq mətbuatda da dərc edilib, hər kəs görə bilər nədən ibarətdir, o cümlədən data mərkəzləri, rəqəmsallaşma, süni intellekt və bu sahədəki Amerika şirkətləri ilə sıx əlaqələrimiz. Yəni bu da bizim üstünlüyümüzüdür.

Eyni zamanda bizim Avropa İttifaqına üzv 10 ölkə ilə strateji tərəfdaşlıq sənədləri var. Təbii ki, Avropa şirkətləri bu sahədə Amerika şirkətləri ilə rəqəbat apara bilməzlər, onlardan bəlkə ən azı bir nəsil geridədir. Ancaq orada da müəyyən işlər görülür və o ölkələrin şirkətləri ilə də səmərəli əməkdaşlıq təmin edilməlidir.

Keçən il isə Çin Xalq Respublikası ilə hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq sənədi imzalanmışdır. Yəni biz bu gün dünyada nadir ölkələrdən ki, dünyanın aparıcı güc mərkəzləri ilə artıq imzalanmış strateji tərəfdaşlıq formatında çalışırıq. Yəni bu, bizim üstünlüyümüzüdür. Dünyada bu qədər üstünlüyü olan ikinci ölkə tapıla bilər, artıq bir müddət bu istiqamətdə işlərin vahid koordinasiyası ilə bağlı məsələlər müzakirə edilir, mənim göstərişimlə bu məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, bu gün isə mənim sədrliyimlə. Nəzərə alsaq ki, bu məsələ qeyd etdiyim kimi, prioritet təşkil edir, mənim sədrliyimlə bugünkü müşavirədə biz görülməli işlərlə bağlı konkret fəaliyyət planının hazırlanmasına başlanmalıyıq. Tezliklə onu başa

çatdırmalıyıq və beləliklə, bu sahəyə daha güclü tökan verməliyik.

Bu gün təqdimatda əsas məsələlər göstəriləcək. Ondan əvvəl bəzi fikir və tapşırıqlarımı diqqətinizə çatdırmaq istərdim. Birinci növbədə, bu sahədə dövlət qurumları arasında çox sıx koordinasiya aparılmalıdır. Burada dövlət qurumları arasında sıx təmaslar olmalıdır, pərakəndəliyə yol verilməməlidir və qısa müddət ərzində Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi dövlət qurumları ilə birlikdə tədbirlər planı hazırlamalıdır və məna təqdim edilməlidir.

Bu məsələdə işlərin daha səmərəli təşkilini hesab edirəm ki, hər bir dövlət qurumunda, ilk növbədə nazirliklərdə rəqəmsallaşma, süni intellekt, kibertəhlükəsizlik üzrə bir müavin ayrılmalı, ya yeni ştat vahidi yaradılmalı, ya da bu sahə mövcud müavinlərin birinə tapşırılsın ki, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin əməkdaşları, rəhbərliyi bilsinlər ki, onların təmasda olacaqları şəxslər kimdir və hər bir dövlət qurumunda bu sahə prioritet sayılmalıdır. Bu, bir.

Son illər ərzində müxtəlif dövlət qurumları - nazirliklər və digər dövlət qurumları tərəfindən müxtə-

lif platforma və tədqiqat işlərinə həsr edilmişdir. Bu işin artıq koordinasiya şəklinə aparılması üçün hesab edirəm ki, buna da ehtiyac olmayacaq və yaradılmış platforma və tədqiqat tədrisçisi ləğv edilməlidir, hansı müddət ərzində, onu indi məna təkliflər təqdim edildikdə təklif edərsiniz. Dövlət xidmətləri "mygov" üzərindən həyata keçiriləcəkdir - yeni vahid mərkəzdən. Hər kəs bunu bilməlidir - həm dövlət qurumları, həm vətəndaşlar. Bu, vətəndaşlar üçün də çox böyük üstünlük təmin edəcək. Vətəndaşlar lazımlı olan bütün xidmətlər bir ünvandan göstəriləcəkdir. İndi buna nə qədər vaxt lazımdır, əlbəttə ki, bunu siz mənə bildirərsiniz. Eyni zamanda bu gün mövcud olan platformaların üstünlükləri, əldə edilmiş təcrübə və bu platformaların işləməsində iştirak etmiş şəxslər, kadrlar da ümumi işə cəlb edilməlidir. Yəni mən əldə edilmiş nəticələri qiymətləndirirəm, amma eyni zamanda bu gün vaxt gəlib çatıb ki, bu, vahid mərkəzdə birləşsin.

Kadr hazırlığına gəlincə, bu, əsas vəzifələrdən biridir. Son vaxtlar bu istiqamətdə müəyyən işlər görülür. Biz öz təhsil sistemimizdə

bu sahəyə daha böyük diqqət göstərməliyik. Həm Azərbaycanda fəaliyyət göstərən ali məktəblərdə, eyni zamanda dövlət xətti ilə xaricə göndərilən tələbələr bu ixtisas üzrə peşəkarlığı artırmalıdırlar. Ona görə nəzərə alsaq ki, bu, uzunmüddətli proses olacaq və bu proses ancaq və ancaq genişlənəcək, gələcəkdə bu sahədə kadrlara böyük ehtiyac olacaq. Təbii ki, orta məktəblərdə şəgirdlərə ilkin biliklərin aşılması üçün tədris proqramına da müəyyən dəyişikliklər edilməlidir.

Süni intellektin tətbiqi dövlət qurumlarında geniş vüsət almalıdır. Bu gün bu sahədə aparıcı ölkələrdə bu belədir. Hətta mənə verilən məlumatlara görə, bu sahədə inkişaf etmiş bəzi ölkələrdə dövlət memurlarının gündəlik fəaliyyətinə də süni intellekt agentləri, - belə adlandırılır, - kömək göstərir. Çünki burada hər hansı bir qərarın düzgün olub-olmaması ilə bağlı süni intellekt, təbii ki, yardımçı ola bilər. Ona görə bu sistemə də baxmaq lazımdır və rəhbər orqanlarında təmsil olunan şəxslər süni intellektdən geniş istifadə etməlidirlər.

Özəl sektora gəlincə, burada eyni yanaşmanı təmin etmək üçün dəstək mexanizmləri işlənəlməlidir. Biz özəl sektora bu sahədə hansı formada daha böyük diqqət göstərilməsini tövsiyə edə bilərik, bu barədə də təkliflər verəcəkdir.

Kibertəhlükəsizlik üzrə əsas hədəflər müəyyən edilməlidir. Bu sahə də kritik sahələrdən biridir. Biz keçən il çox müvəffəqiyyətli və aqressiv kibernetikaya məruz qalmışıq. Biz onun mənbəyini də bilirik və lazımi tədbirlər də görülmüşdür ki, özümü-zü bu ciddi problemlərdən qoruya bilərik. Ona görə bu sahəyə ciddi diqqət göstəriləcəkdir. Bizdə artıq fəaliyyət göstərən Kibertəhlükəsizlik Mərkəzi var, onun işi daim diqqət mərkəzində olmalıdır.

Təbii ki, artıq qeyd etdiyim kimi, bu sahədə dünyanın aparıcı şirkətləri ilə təmaslar daha sıx olmalıdır. Hesab edirəm ki, bugünkü müşavirə və bu məsələnin Prezidentin nəzarəti altında olması bizim bir çox tərəfdaşlarımıza da ciddi mesaj olacaq ki, Azərbaycan bu sahəni özü üçün prioritet sayır. Bizdə olan imkanlar nədən ibarətdir? Mənim sadələşdirməm üstünlüklər xarici tərəfdaşlarımızla da çatdırılmalıdır. Sadələşdirməm üstünlüklər indi siz tərəfdən də çatdırılmalıdır ki, biz bu sahəyə güclü tökan verək.

Qeyd etdiyim kimi, fəaliyyət planı hazırlanmalıdır və mənə təqdim edilməlidir. Bu gün müzakirə edilən və ediləcək, o cümlədən təqdimatda göstəriləcək məsələlər fəaliyyət planına salınmalıdır.

İndi isə təqdimat üçün söz verilir rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyevə.

Nazir Rəşad Nəbiyevin çıxışı

- Möhtərəm cənab Prezident. Hörmətli Mehriban xanım. Hörmətli həmkarlar.

Cənab Prezident, əvvəlcə Sizə rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat sahəsinə göstərdiyiniz davamlı diqqət və qayğıya görə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Göstərdiyiniz bu diqqət və qayğı nəticəsində son illərdə bu sahələrdə yaradılan əlavə dəyər davamlı olaraq artmaqdadır. Ötən il ölkəmizdə nəqliyyat sahəsində artım 5 faiz, İKT sahəsində təxminən 8,5 faiz olmuşdur. Sizin də haqlı olaraq vurğuladığınız kimi, artıq dünyada rəqəmsal iqtisadiyyat önəvi iqtisadiyyatı üstələməkdədir. Süni intellektin yaxın 2030-cu ilə qədər yaradacağı əlavə dəyərin təxminən 16 trilyon ABŞ dolları həcmində olmasını gözləyirik.

Möhtərəm cənab Prezident, artıq Sizin burada da səsləndirdiyiniz kimi və öncədən də verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq, dünya praktikası, ölkəmizin hazırkı vəziyyəti və qarşısında duran yeni çağırışlar nəzərə alınmaqla texnoloji inkişafımızı irəliləndirəcək ilk fəaliyyət planı hazırlanmışdır. Bu fəaliyyət planı dörd sütun üzərində qurulmuşdur: birincisi, rəqəmsallaşma və rəqəmsal transformasiyanın sürətləndirilməsi. İkincisi, süni intellekt və süni intellekt həllərlə bağlı dövlət müəssisələrində və eyni zamanda özəl şirkətlərdə bunun geniş tətbiqi. Üçüncü məsələ, innovasiya ekosistemi. Əgər rəqəmsallaşmanı düzgün ediriksə, süni intellekt həllərimiz varsa, biz innovativ ekosistemi elə bir şərətdə yaratmalıyıq ki, özəl şirkətlər bunun ətrafında əlavə dəyər yarada bilsinlər. Sonda da bütün bunları yaratdıqdan və virtual mühitə keçdikdən sonra bizim əsas çağırışımız kibernetikə təhlükəsizliklə bağlı olacaqdır. Bunlar fəaliyyət planının əsas fokus hissəsinə münasib tələblər ümumiləşdirilməsi və dördüncüsü isə, idarəetmə proseslərinin çevik olmasıdır.

Cənab Prezident, deməli, biz bu prosesi mərhələli şəkildə görürük. Rəqəmsallaşma özü mərhələli bir prosesdir və bu gün biz dünyanın keçdiyi yolu, demək olar ki, mərhələli şəkildə keçməkdəyik. Bu, ilkin məlumatların elektronlaşdırılmasıdır. Başqa sözlə, məlumatların kağız daşıyıcılarından elektron daşıyıcılara keçirilməsidir. İkinci mərhələ xidmət və proseslərin rəqəmsallaşdırılmasıdır. Artıq burada da bir çox proseslər həm dövlət şirkətləri və eyni zamanda özəl şirkətlər tərəfindən kifayət qədər irəliləmişdir. Gələcəyimiz son nöqtə, "ağıllı" və proyektiv xidmətlərin formalaşdırılmasıdır ki, bu da rəqəmsal transformasiyanı özündə ehtiva edir. Bütün bu istiqamətlər üzrə məhz Sizin diqqət və qayğınız nəticəsində son illərdə əsas diqqətimiz tənzimləmə çərçivəsinin qurulması və fəaliyyətimizin koordinasiyalı şəkildə aparılmasına yönəlmişdir. Bu istiqamətdə qəbul edilmiş rəqəmsal inkişaf konsepsiyası xüsusi önəm daşıyır. Bununla yanaşı, rəqəmsal inkişaf konsepsiyası qəbul edildikdən sonra təxminən 200-dən çox normativ-hüquqi aktla düzəlişlər edilmişdir və yeniləri qəbul olunmuşdur. Bununla yanaşı, infrastrukturun genişlənməsi artıq tam şəkildə təmin edilmişdir. "Onlayn Azərbaycan" layihəsi uğurla başa çatdırılmışdır. Layihə başlananda ölkədə internetin orta sürəti təxminən 12 meqabit/saniyə idi, bu gün 90 meqabit/saniyədir. Dövlətə məxsus şirkətlərdə bu rəqəm 150 meqabit/saniyədir. İlin sonuna qədər biz bu rəqəmi 200 meqabit/saniyəyə çatdırmağı planlaşdırırıq və bu gün Azərbaycanın elə bir ucqar nöqtəsi yoxdur ki, orada genişzolaqlı internet təqdim edilməsin.

Prezidentin nəzarəti altında

"Azərbaycanın yeni rəqəmsal arxitekturası" adlı vahid fəaliyyət planı hazırlanacaq

Əvvəli 2-ci səh.

Ölkenin data mərkəzi, yəni "dövlət cloudu" (red. - "hökumət buludu") tam şəkildə qurulub. Ehtiyat və əsas olmaqla Bakı və Yevlax şəhərlərində biz prosessə başladığıq təxminən 50 dövlət müəssisəsi burada öz rəqəmsal ehtiyatlarını yerləşdirirdisə, artıq bu gün bu rəqəm 270-ə çatdırılmışdır. "SİMA" Biometrik İmzanın təqdim edilməsi ilə 4 milyon istifadəçi, nadir istifadəçi artıq son üç il ərzində bu imzadan istifadə edir. "SİMA"-nın təqdim edilməsi dövlət xidmətləri ilə yanaşı, özəl şirkətlərin, xüsusilə də bankların işini bir xeyli asanlaşdırmışdır. Məsələn olaraq qeyd edəndə ki, bu gün bizim vətəndaşlarımız bankda hər hansı bir depozit hesabın açılması və yaxud da atırılmasını - istənilən bank əməliyyatlarını banka getmədən aplikasiyaları üzərindən tam şəkildə həyata keçirə bilərlər.

"Mygov"la bağlı Siz artıq vurğuladığımız dəstəyə görə təşəkkür edirik. "Mygov" platforması artıq yeni fəlsəfə ilə bizim istifadəçilərin xidmətinə təqdim edilmisdir. Yalnız ötən il biz təxminən 1,3 milyon yeni nadir istifadəçini "mygov"a götürə bilmişik. Ötən ilin sonunda bu rəqəm 2,2 milyon təşkil edirdisə, bu ilin yanvar ayının sonuna bu rəqəm artıq təxminən 2,5 milyondur. İstifadəçi dedikdə biz ən azı ay ərzində bir dəfə "mygov" platformasından istifadə edən vətəndaşlarımızı nəzərdə tuturuq. İlın sonuna qədər bu rəqəmin təxminən beş milyona çatmasını planlaşdırırıq. Bunu nə mümkün etmişdir sualının cavabı, məltəmən cənaib Prezident, rəqəmsallaşmanın bir sənəd və bir qurum mərkəzli yanaşmadan həyat hadisələrini yanasmasına çevrilmişdir. Bir misal üzərində bunu diqqətinizə mürəzə etmək istərdim. Bəz həyat hadisələrini müəyyən etmişik. Hazırda təxminən 12 həyat hadisəsi üzərindən dövlətin vətəndaşla təmaslarını qurmaqdayıq. Bir məqamı vurğulamaq istərdim ki, əgər vətəndaşın övladı doğulursada, əvvəlcə o, tibb müəssi-

sosinə yaxınlaşır, hətta orada proseslər rəqəmsallaşmışdısa belə ondan arıyaşır alır, sonradan Ədliyyə Nazirliyinə o arıyaşır fiziki şəkildə təqdim edirdi. Ədliyyə Nazirliyi doğum şəhadətnaməsini ona verirdi. Doğum şəhadətnaməsini götürdükdən sonra, - o da rəqəmsallaşmışdı, - vətəndaş fiziki şəkildə Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna müraciət edirdi, ona müaviyyə təqdim edilirdi və bununla yanaşı, o, sənədini Daxili İşlər Nazirliyinə təqdim edərək şəxsiyyət vəsiqəsi alırdı. Bu günlər nə baş verir? Bu gün baş verən proses ondan ibarətdir ki, vətəndaşın övladı doğulduqda klinika artıq bu barədə məlumatı sistemə daxil edərkən kimi sistem məlumatları birbaşa Ədliyyə Nazirliyinə ötürür. Ədliyyə Nazirliyi həmin sistem vasitəsilə vətəndaşın məlumatlandırır ki, siz övladınıza ad verməyi elektron şəkildə təmin edə bilərsiniz. Hətta soyad seçimi imkanları da verir. Təbii ki, əgər o soyad bizim soyadlar siyahısında varsa. Beləliklə də bu məlumat avtomatik şəkildə, artıq proaktiv şəkildə Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ötürülür. Müavinət vətəndaşın müraciəti olmadan müəyyən edilir, təyin edilir və onun kartına köçürülür. Beləliklə, növbəti mərhələdə şəxsiyyət vəsiqəsinin alınması da təmin edilir. Cənab Prezident, biz həmçinin digər həyat hadisələrinə münasibətdə bəzilərini artıq tamamlamışıq, bəzilərinə işlər davam edir və Sizin verdiyiniz tapşırıqla uyğun olaraq mən əminəm ki, koordinasiyalı şəkildə həmkar nazirliklərlə bu prosesi daha da irəlilədir biləcəyik.

Bütün bunlarla bərabər bizim qarşımızda belli çağırışlar var. Siz artıq onları qeyd etdiniz, bəzi dövlət qurumlarında sənədlərin hələ də kağız formatında olması, qurumda xili fəaliyyət hesab olunması, ümumiyyətlə, rəqəmsallaşmanın bəzi hallarda prioritetləşdirilməməsi, məlumatların perəkəndə və fərdi standartlarla saxlanması gələcəkdə bizim üçün çox vacib olan verilənlər hövzəsinin, yəni "data lake"-in yaradılmasını əngəlləyən məsələlərdəndir.

dir ki, "data lake"-in və verilənlər bazasının olması bizim süni intellekt-dən nə qədər səmərəli istifadə edib-etməyəcəyimizi müəyyənləşdirən əsas amillərdən biridir.

Digər məsələ, artıq onu da vurğuladınız. Mən bunların üzərində dayanmaq istəməzdim. Xidmətlər bir pəncərə üzərindən olmasa, yəni "mygov" olmasa, praktik şəkildə, fərdi şəkildə olan əlaqəsiyalar vəsi-təsilə bir vətəndaşla əməli münasibətlərimizi qura bilməyəcəyik.

Digər məqamları artıq Siz vurğuladığınız üçün mən onların üzərinə dayanmağa istəmirəm. Müavinlərin müəyyən edilməsi çox vacib amillərdən biridir. Sadəcə, nümunə olaraq deyim ki, bəzə təlimlər təşkil edərkən bəzən ayrı-ayrı müavinlər iştirak edir və bunun davamlılığını bəzə təmin edə bilmirik. Amma bir müavinin olduğu halda biz həm sürü intellekt, həm rəqəmsal inkişaf, eyni zamanda kibertəhlükəsizliklə bağlı onu dünyada gedən tendensiyalarla məlumatlandırma, biliklərlə təmin edə biləcəyik.

Möhtərəm cənab Prezident, səni intellektlə bağlı Siz artıq vurğuladığınız kimi, xarici tərəflərə la təmaslarımız bizə onu deməyə əsas verir ki, ölkəmizin rəqəbatlı üstünlükləri var. Onlar hansılardır? Birincisi, ilk növbədə makroiqtisadi və siyasi sabitlik. Bu, daha mərkəzlərin inşası üçün aparıcı məqamlardan biridir. Digər məqam artıq Sizin bu sahəyə xüsusi diqqətiniz nəticəsində yaradılmış enerji potensialımızdır.

dir ki, bu gün süni intellektin inkişafı birbaşa enerjinin olub-olmaması ilə əlaqədirdir. Bizim daha bir üstünlüyümüz Sizin xarici siyasətiniz nəticəsində həm region dövlətləri, həm dünyanın bu sahədə aparıcı dövlətləri ilə siyasi münasibətlərimizin ən yaxşı, ən yüksək səviyyəyə olmasdır və bunun bariz nümunəsi qeyd etdiyiniz kimi, Amerika Birləşmiş Ştatlarının şirkətlərinin ölkəmizə maraq göstərməsi və bizim İsrail dövləti ilə bu yaxınlarda imzaladığımız Anlaşma Memorandumdur ki, artıq bu sonaddan irəli

gələrək biz müqavilə üzərində işləməyə başlamışıq.

Digər məqam qərarvermədə dövlətimizin çevik olmasıdır. Bizim Amerikaya səfərimizdə təmaslarımız zamanı gəldiyimiz qənaət ondan ibarətdir ki, orada hər hansı bir data mərkəzinin inşası təxminən iki, üç il arasında kifayət qədər. Amma dövlətimizdə olan çeviklik böyük imkan verəcək ki, çox qısa bir müddətdə bu data mərkəzlərinin inşası edək. Bu da data mərkəzlərinin inşası üçün aparıcı amillərdən biridir və bütün bunların hamısı ilə bərabər ən başlıca amil datanın mövcudluğudur. Bu datanın mövcudluğu bizim təqəssüsləşməni və rəqəmsal transformasiyanı nə qədər tez keçməyimizdən bilavasitə asılı olacaq. Bununla bağlı artıq diqqətiniz və qərarınız var. Mən öminəm ki, biz bu prosesi də kifayət qədər qısa müddətdə keçə biləcəyik. Burada artıq onlar bizdən daha nələri gözləyirlər sualının cavabı bizim qanunvericilik bazamızın müasir çağırışlara uyğunlaşdırılmasıdır. Bu xüsusi mən xüsusi "Sandbox" rejimini qeyd etmək istərdim. Bu nədir? Hər hansı bir sahədə, tutaq ki, səhiyyə, təhsil və yaxud da "fintex", maliyyə sahə-

lərində biz dövlətin tənzimlənməsi ilə kiçik hallar üzərindəndə bu və ya digər həllərin, yəni aparıcı dövlətlərin həllərinin test edilməsi, sonradan ya ölkəmizdə, ya da dünyanın digər ölkələrində bunun miqyaslanması anlamına gəlir. Bütün dünya dövlətləri bundan istifadə edirlər. Bu da öz əksini fəaliyyət planında tapıb.

Burada da çağırışlar təxminən bizim rəqəmsal transformasiyada olan çağırışlarla eynidir. İnsan kapitalı. İnsan kapitalına gəldikdə, bizim miqrasiya qanunvericiliyimizin yumşaldılması və orada həm "freelancer"lərin və eyni zamanda rəqəmsal səyyahların statusunun tanınması çox önəmlidir.

Digər məsələlərin üzərində dayanıb vaxtınızı almaq istəmirəm. Onlar təxminən yenə infrastrukturla bağlı məsələlərdir. Yenə qərarvermə ilə bağlı məsələlərdir ki, artıq verdiyiniz tapşırığa uyğun olaraq,

əminəm ki, biz bu prosesi də kifayət qədər səmərəli keçəcəyik.

Nəhayət, innovasiya ekosistemi artıq məruzə etdiyim kimi, fokuslandıran sonra bizim əsas məqsədimiz bütün bu həllərin bu sahədə yaranan əlavə dəyörin maksimum səviyyəyə çatdırılmasıdır. Bu sahədə artıq 2022-ci ildə Sizin və Mehriban xanımın birbaşa müdaxiləsilə və nəzarətinizlə 2022-ci ildə IT sahəsində çalışan şirkətlərə xüsusi rejimin tanınması ilə bağlı qanunvericilik norması qəbul edilməmiş və bunun nəticəsi olaraq bu gün texnopark rezidenti olan şirkətlərin sayı təxminən 165-ə çatmışdır. Onlardan 10-u xarici şirkətdir və bu sahədə onların tərəfindən yaradılan gəlir təxminən bir milyard manat çərçivəsindədir və biz hesab edirik ki, bu, bizim ölkəmizin potensialını əks etdirmir. Bizim üçün əsas göstərici bu sahədəki ixrac rəqəmidir. Təəssüflər olsun ki, bu sahədə bizim ixracımız təxminən 100 milyon dollar ətrafındadır. Hesab edirik ki, Fəaliyyət Planında əksini tapan tədbirlər həyata keçirilərsə, biz həmin 100 milyonu bir milyard və ondan da yuxarı rəqəmlərə gətirib çıxardırık.

Üzərində çox dayanmadan görülmüş işlər siyahısında artıq Siz vurğuladığınız kimi, istər universitetlərimizin potensialının artırılması, istərsə də xaricdə təhsil dövlət proq-

tamı bu ekosistemin inkişafına bilavasitə təkan verən amillər sırasındadır. Son illərdə xüsusi dəqiqliklər və informasiya texnologiyaları sahəsinə diqqət yetirməyimiz çox yaxın gələcəkdə ekosistmə yeni işçi qüvvəsinin daxil olmasını təmin edəcəkdir. Paralel olaraq həm nazirlik və eyni zamanda digər həmkar nazirliklər, o cümlədən Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən də qısamüddətli kursların təşkili təmin edilmişdir ki, Azərbaycan gəncləri - təxminən 16 minə yaxın insan bu kurslardan keçmişdir. Təlimlərin verdiyi bəliklər bəlli bir nəqəyə qəddərdi. Bundan sonra biz diqqəti "Hire and Train" (red. - "İşə götür və Öyrət") Programı üzərində cəmləşmiş, bu

da xarici şirkətlərin Azərbaycana cəlb edilməsi, onlara bəlli bir podrat müqavilələrin təmin edilməsidir ki, artıq biz onların ikisi ilə işləyirik - "Anderson" və "EPAM" şirkətləri. Bunlar Amerika Birlişmiş Ştatlarının şirkətləridir. Biz "mygov" u vətəndaş və dövlət-vətəndaş münasi-

bötlərində necə görürüksə, eyni yanaşmanı da dövlət və biznesə münasibətdə sərgiləməkdəyik. Artıq bunun qanunvericilik bazası var və "mygov biznes" yaxın aylarda bizim biznesin istifadəsi üçün təqdim ediləcək. Həmin layihəni biz "EPAM" şirkəti ilə bir yerdə həyata keçiririk və burada onların qarşısında qoyduğumuz tələb ondan ibarətdir ki, bizim onlara şüti olaraq verdiyimiz 100 dollar müqabilində onlar yerli podratı xərif 100 dollara uyğunlaşdıraraq Azərbaycanca götürürlər. Bizim əməkdaşlarımız burada işlədikləri layihələrlə yanaşı, eyni zamanda xərifdə olan layihələrdə də işləyib təcrübə qazanırlar. Buradan çıxışımızı biz necə görürük? Əgər burada çalışan təxminən 1000 nəfər və yaxud 2000 nəfər adından 5-i, 10-u gedib startap yaratsa və o startap uğurlu olsa, istənilən bir sahədə bu, faktiki olaraq, bizim sonda hədəflədiyimiz, həmin o 100 milyon nəfər milyarda və yaxud bir neçə milyarda çatdırılması istiqamətində atılmış əsas addımlardan biri olacaq.

Möhtərəm cənab Prezident, bu-rada bizim diqqət yetirəcəyimiz ki-fayət qədər məsələlər var. Mən, sə-dəcə, bir nəçisini artıq Sizin diqqə-tinizə çatdırmaq istərdim. Bizim bu-gün startapların maliyyələşməsinə təmin edən maliyyə mexanizmləri-miz yoxdur. Bu, istər vətən olsun, kradfanding olsun və sair. Bununla bağlı artıq qanun layihəsi var və fəaliyyət planında da nəzərdə tutu-lur ki, bu qanun layihəsi yaxın bir neçə ay ərzində qəbul edilsin. Qə-bul edilərsə, fəqət olaraq bu günlər-i bizim bazarın potensialını əks et-dirməyən cəmi 12 milyon manatlıq üç fond var. Yəni 12 milyon manat sərmayə yatırın mələk investorları-12 milyon digər müxtəlif səviyyə

yədə olan startaplara da yatırılacaq investisiyalardır ki, bu, bazarın inkişafı üçün yetərli deyil. Əgər belə bir mexanizm olarsa, mən əminəm ki, həm yerli investorlar və eyni zamanda xaricdən fondları cəlb etməklə biz bazarın inkişafına kifayət qədər təkan vermiş olarıq.

İnsan kapitalı ilə bağlı artıq məruzə etdim. Həm o səyyahlarla, həm də "freelancer"lərlə bağlı burada kifayət qədər yuqsalmaya və dünya praktikasında mövcud olan alətlərin təbiiqinə ehtiyac vardı. Əminəm ki, bunu da həmkarlarla müzakirə edib Sizə məruzə etdikdən sonra irəliləyən doğru kifayət qədər addım atıla bilər. Burada startapların ilkin gəlirləri çox önəmli. Burada vacib məsələ startapın yaratdığı məhsulun bu və ya digər dövlətin özü tərəfindən nə qədər alınıb-alınmamasıdır. Burada da böli bir mexanizmlər var ki, tədbirlər planında öz əksini tapmışdır.

Möhtəməm cənab Prezident, kibertəhlükəsizliklin vacibliyi ilə bağlı artıq Siz bildirdiniz. Son illər tərəfinizdən informasiya təhlükəsizliyi və kibertəhlükəsizlik Strategiyası qəbul edilmişdir və bizim bütün işlər bu strategiyaya uyğun həyata keçirilməkdədir. Ötən illəri İnformasiya Təhlükəsizliyi üzrə Koordinasiya Komissiyasının işi yenidən təşkil edilmişdir və mən Sizi əmin etmək istəyirəm ki, bu komissiya çərçivəsində kibertəhlükəsizliklə bağlı gələcəkdə qarşısında duran bütün çağırışlar yaxın vaxtlarda çoxplanlı şəkildə həyata keçiriləcək. Burada iki məqamı diqqətinizə məruzə etmək istərdim ki, sahəvi SOC-ların, - buna Kibertəhlükəsizlik Əməliyyat Mərkəzi deyirlər, - yaradılması çox vacibdir. Biz bunun qanunvericilik bazasını yaratmalıyıq və eyni zamanda CERT-lərin yaradılması vacibdir. Onların da yaradılması ilə bağlı tədbirlər planında bəlli müddəalar vardır.

Sonra müşavirə müzakirələrlə
davam etdi.